

Eroi exemplari în interpretări exemplare

IRINA RĂCHIȚEANU-ȘIRIANU, interpreta rolului Maria din „Oameni care tac”, „Oamenii înving” și „Ancheta” de Al. Voitin

— Sinteza creatoare a rolului Maria din trilogia lui Al. Voitin, un rol cu o biografie aparte: personajul revine în trei piese a căror acțiune se petrece în momente diferite, ceea ce-l îngăduie o evoluție de tip românesc. Pe de altă parte, el trăiește în contextul unor spectacole în care distribuțiile și chiar și regia au variat. Presupun că a fost o experiență profesională de care vă amintiți și azi, după aproape trei decenii.

— Cînd am fost distribuită în *Oameni care tac* (prima parte a trilogiei), personajul Maria, muncitoare textilistă, m-a interesat în mod deosebit. Mai jucasem o muncitoare, rol episodic, în *Cetatea de foină* de Mihail Davidoglu. Spuneam că Maria m-a interesat în mod deosebit, deoarece pînă atunci jucasem roluri de anvergură — *Goneril (Regele Lear)*, *Anca (Năpasta)*, *Femeia comisar (Tragedia optimistă)*, *Tatiana (Ruptura)*, *Iulia (Surorile Boga)*, *Lady (Orfeu în infern)* și multe altele — iar acum aveam de creat un om viu, convingător, din puținele date cu care-l hărăzise autorul. Adevărul este că inițial nu prea mă vedeam în rol, dar în timpul repetițiilor am izbutit s-o cunosc mai bine pe Maria. Mi-am conceput personajul cu mijloace scenice austere, evidențiindu-i în primul rînd calitățile omenești. Am reușit să-i construiesc o biografie: i-am dat un mers anume, un glas, un fel de a vorbi, o privire, gesturi care să contureze comportamentul unei femei simple, necăjite, dar de un nedezmîntit bun-simț. La început umilă și neștiutoare, nevastă cu bărbatul plecat la război, mamă cu un copil de crescut, doar cu un glînd în minte — la copilul bolnav, lăsat singur acasă — Maria are o evoluție spectaculoasă. Viața ei ia o întorsătură cu totul neașteptată în seara cînd e arestată din întîmplare și închisă în beciurile Siguranței laolaltă cu oameni de diverse categorii sociale, strînși, ca și ea, de pe stradă. Aici, Maria va afla că există o forță care luptă pentru viitorul fericit al copilului ei; atunci, în acea seară, din cuvintele celor doi comuniști — muncitorul ceferist Axinte și studenta Rada —, dar mai ales din atitudinea lor în fața încercărilor grele, la opresiunii fizice și

morale la care sînt supuși, ea înțelege cîteva lucruri esențiale. Tăria de caracter a comuniștilor, înalta lor ținută morală, abnegația lor, în lupta pentru o viață mai bună, sînt confruntate cu cinismul, cruzimea, corupția aparatului de represiune. În acele momente de mare tensiune, Maria simte că o astfel de noapte poate lega oamenii mai mult decît cine știe cîți ani. Ea își deschide sufletul pentru primirea unui adevăr nou și fecund și se alătură pentru toată viața luptei conduse de cei mai buni fii ai clasei muncitoare, clasă din care ea însăși face parte.

În cea de-a doua piesă, *Oamenii înving*, majoritatea personajelor revin, dar sînt puse în situații dramatice mai complexe.

Am căutat ca adeziunea Mariei la lupta ilegală să fie cît mai verosimilă, s-o îmbogățesc în nuanțe, iar dincolo de replici să dau noului ei chip autenticitate, s-o ridic deasupra dramei personale. În ascensiunea ei pe plan social, ceva se modi-

Alături de Carmen Stănescu și Emil Botta, într-un moment din spectacol

fică și în înfățișarea ei fizică: femeia altădată umilă capătă forță și elan, pare luminată dinauntru de conștiința unei noi demnități, trece în rîndul activiștilor.

În *Ancheta*, a treia parte a trilogiei, a cărei acțiune se petrece în 1948, Maria a devenit o militantă, alături de tovarășii ei — Axinte, curajosul muncitor căpitan, Rada, tînărul Ștefan și profesorul Banu.

Desigur, i-am păstrat datele temperamentale esențiale, modificînd însă unele trăsături și adăugînd altele, potrivit sugestiilor textului, firește: urcînd o nouă treaptă, Maria Iliescu, femeie cu inima caldă și limba ascuțită, permanent preocupată de treburile obștești, apare așa cum o prezintă de altfel și Ștefan: „A fost țesătoare, a luptat cu arma în mînă

împotriva fascismului, iar acum are o muncă politică și o poți găsi acolo unde e greu: «La descurcatul ștețelor»”.

Aș vrea să mai adaug că am avut marea bucurie de a juca alături de parteneri care au făcut creații de neuitat: Grigore Vasiliu-Bîrlig, Marcel Anghelescu, Emil Botta, Costache Antoniu, Natașa Alexandra, Aurel Munteanu, Eugenia Popovici, Ion Finteșteanu și mulți alții. Regizorul Mihai Berechet a fost foarte inspirat în alegerea distribuțiilor și a știut să realizeze acea atmosferă creatoare, stimulatorie pentru toți. Decorul lui Mihai Tofan — funcțional, frumos, sugestiv — ne-a ajutat mult în realizarea spectacolelor.

TATIANA IEKEL, interpreta rolului Caterina din „Marele fluviu își adună apele” de Dan Tărchilă

— **Rolul Caterina din piesa Marele fluviu își adună apele de Dan Tărchilă a fost o performanță artistică, care ți-a adus un mare succes. Ce-ți mai amintești despre acel moment?**

— Să vorbesc despre Caterina, după atîția ani de la premieră, mă emoționează. Acum, cînd îmi pui această întrebare, re trăiesc momentele de atunci și mi se pare că visez. Dar e un vis care s-a împlinit. Caterina mi-a adus multe satisfacții și multe bucurii: bucuria întâlnirii cu o asemenea eroină, bucuria reușitei de a înfrunghia pe scenă o tînără care și-a închinat viața luptei clasei muncitoare. Cu acest rol am obținut premiul întâi la Decada dramaturgiei originale contemporane din 1961. Spectacolul a fost transmis și la radio.

Nu mi s-a părut că viața Caterinei se deosebește prea mult de a altor femei tînere din acei ani; ca om, însă, mi se pare deosebită, prin forța lăuntrică de care a dat dovadă în împrejurări dramatice. Nu cred că doar suferința și umilințele la care a fost supusă i-au dat această forță, ci este o trăsătură a firii ei, manifestată atunci cînd viața a obligat-o să reziste, să se apere, să treacă la ofensivă.